

MATERIAŁY ALEKSANDRA MAZARAKIEGO
(1887 – 1986)
(132)

Aleksander Mazaraki, syn Leoncji i Aleksandra Kazimierza urodził się 18 października 1887 roku w Skierniewicach (majątek Żelazna), gdzie przebywali jego rodzice od 1882 r.

Aleksander Mazaraki od najmłodszych lat wykazywał zainteresowanie rybactwem, którym wówczas zajmował się jego ojciec. To stale rozwijające się zamiłowanie do rolnictwa i rybołówstwa doprowadziło do tego, że rozpoczął naukę w Akademii Rolniczej w Bonn, którą zakończył uzyskaniem dyplomu w 1910 r.

Po powrocie do kraju Aleksander Mazaraki postanowił zdobyć doświadczenie i wiedzę praktyczną. Rozpoczął bardzo szybko, bowiem już w 1911 roku wydzierżawił i rozpoczął administrację majątku Żeromin w woj. łódzkim, który dotychczas stanowił własność matki Aleksandra – Leoncji Mazaraki. W majątku tym przebywał przez 28 lat, aż do 1940 r., kiedy władze niemieckie zmusiły go do opuszczenia Żeromina.

W 1916 r. na podstawie aktu hipotecznego Aleksander Mazaraki stał się właścicielem majątku Żelazna, terenu, który od ponad 300 lat stanowił własność jego rodziny. Od tego czasu rozpoczął działalność zawodową na szerszą skalę.

W 1919 r. jako członek Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (TKZ) został wybrany radcą Dyrekcji Szczegółowej Warszawskiej. Duża wiedza i doświadczenie doprowadziły do tego, iż w 1930 r. Aleksander Mazaraki został wybrany radcą Komitetu TKZ, a w 1937 r. na vice prezesem Komitetu. 6 marca 1932 r. został prezesem Związku Organizacji Rybackich RP.

30 listopada 1935 r. Aleksander Mazaraki został powołany przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych przewodniczącym Komitetu Zarządu Funduszem Ochrony Rybołówstwa przy Związku Organizacji Rybackich RP w Warszawie. W 1945 r. wybrany został prezesem Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Ponadto w latach 1948-1951 pracował jako współzałożyciel, członek Rady Nadzorczej, a następnie jako prezes Zarządu, pełniąc obowiązki przewodniczącego Komisji Rybackiej, przewodniczącego Komisji Socjalno-Bytowej, a nawet st. referenta normalizacji sprzętu i wynalazczości pracowniczej. Całkowicie poświęcając się rybactwu w latach 1946-1959 pracował w Spółdzielni Pracy „Sprzęt Rybacki”, której celem było przede wszystkim zaopatrzenie rybaków zawodowych w dobre i znormalizowane narzędzia. Aleksander Mazaraki zakończył pracę zawodową w Spółdzielni mając 86 lat, lecz nadal pozostał wierny rybactwu. Z jego inicjatywy powstało w Warszawie Liceum Rybackie.

Był inwalidą I klasy. W 1937 r. odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi, a następnie oficerskim Krzyżem Odrodzenia Polski.

Aleksander Mazaraki zmarł w 1986 r.

Materiały dotyczące Aleksandra Mazarakiego przekazywane były do Archiwum w kilku transzach, większość z nich przekazał sam twórca spuścizny. Fragment materiałów przekazał prof. Ryszard Manteuffel.

Spuścizna została uporządkowana w 1991 r. przez słuchaczkę Pomaturalnej Szkoły Księgarstwa i Archiwistyki Urszulę Ziębę, pod kierunkiem Józefa Mizikowskiego. W trakcie porządkowania spuściznę podzielono na VI grup.

Grupa I, licząca 7 jednostek zawiera materiały twórczości naukowej. Umieszczono tutaj artykuły i prace dotyczące działalności rybackiej A. Mazarakiego i prac z tym związanych (j.a. 1-6); pracę na temat ostatnich lat działalności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, a ponadto pracę ukazującą sylwetki zasłużonych osób, z którymi twórca zespołu stykał się osobiście (j.a. 7), oraz załączniki do niej.

Grupa II, licząca 5 jednostek to materiały działalności zawodowej. Grupa ta zawiera sprawozdania z działalności związków, z którymi zawodowo związany był A. Mazaraki: Związek Organizacji Rybackich i Polski Związek Wędkarski (j.a. 12 – 13). W grupie tej znajduje się również akt założenia Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Stawów „BEST”; materiały dotyczące działalności Spółdzielni Pracy „Sprzęt Rybacki” oraz materiały na temat zarządu majątków SGGW (j.a. 15 – 17).

Grupa III, licząca 6 jednostek zawiera materiały biograficzne twórcy spuścizny. Materiały biograficzne to: umowy o prace, opinie, dyplom ukończenia Akademii Rolniczej w Bonn (j.a. 18 – 19). W czterech jednostkach (20 – 23) zawarte są materiały dotyczące majątku Żelazowa i gospodarstwa stawowego w Łyszkowicach stanowiących własność A. Mazarakiego.

Grupa IV zawiera korespondencję. W tej grupie znajdują się listy i pisma J. Dvira dotyczące gospodarki rybnej w Izraelu oraz korespondencja A. Mazarakiego z Carlem Augustem von Pentz. Korespondencję stanowią listy wpływające i 1 list wychodzący.

Grupa V zawiera materiały i prace osób obcych dotyczące gospodarki rybnej i rybactwa oraz prace osób o nieustalonym autorstwie.

Grupę VI liczy 9 jednostek i stanowią je załączniki. Składają się na nie druki i materiały tematycznie związane z działalnością twórcy spuścizny (j.a. 28 – 33) oraz inne (j.a. 34 – 36).

Materiały Aleksandra Mazarakiego zostały opatrzone w Archiwum PAN sygnaturą 132. Inwentarz zawiera 36 jednostek i 4 aneksy. W bazie szukajwarchiwach otrzymały nr 592.

Źródła

1. *Materiały Aleksandra Mazarakiego* Archiwum PAN, sygn. 132 j.a. 6, 18, 19, 22

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 10
II. Materiały działalności zawodowej	11 - 17
III. Materiały biograficzne	18 - 23
IV. Korespondencja	24 - 25
V. Materiały osób obcych	26 - 27
VI. Załączniki	28 - 36
A. Druki związane z działalnością twórcy spuścizny	28 - 33
B. Druki nie związane z działalnością twórcy spuścizny	34 - 36
Aneksy	1 - 4

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. Wskazówki dla stawiarza

Artykuł, w tym szkice i schematy sprzętu rybackiego
1946, masz., l., k. 36

2. Zagadnienie podwyższenia produkcji stawowej

Artykuł
1951, masz., l., k. 11

3. Znaczenie sprzętu rybackiego

Referat
1951, masz., l., k. 6

4. *O rybactwie słodkowodnym w Polsce*
Praca z licznymi fotografiami
1981, masz., sz., k. 145
5. *Szkodniki i choroby ryb*
Artykuł
B.d., masz., l., k. 5
6. *Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie 1825 – 1950; skrót danych historycznych i opis ostatnich lat działalności*
Praca z zawartym odpisem aktu notarialnego oraz z fotografiami przedstawiającymi członków TKZ, a ponadto obraz samego budynku
B.d., masz., sz., k. 113
7. *Muzeum przemysłu i rolnictwa*
Artykuł
B.d., masz., sz., k. 4
8. *Zasłużeni bliżej mi znani*
Szkice biograficzne osób, z którymi twórca spuścizny stykał się osobiście.
1979, masz., sz., k. 204, zob. aneks 1
9. Jw.
Załącznik do opracowania, Seweryn Czetwertyński, *Dyskusje w Sejmie* przemówienia w Sejmie RP w latach 1919 – 1935
1979, masz., sz., k. 489
10. Jw.
Załącznik do opracowania, Jerzy Zdziechowski, *Dyskusje w Sejmie* przemówienia w Sejmie RP w latach 1922 – 1927
1979, masz., sz., k. 223

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

11. Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Stawów „BEST”
Akt założenia
1929, masz., l., k. 3
12. Związek Organizacji Rybackich
Statuty, protokoły, sprawozdania z działalności, instrukcje, memoriał oraz korespondencja dotycząca działalności
1945 – 1948, rkp., masz., k. 215
13. Polski Związek Wędkarski
Sprawozdanie z gospodarczej działalności, tabele, plan ośrodków zarybieniowych w Polsce
1958 masz., l., k. 27
14. Spółdzielnia Pracy „Sprzęt Rybacki”

Statut, regulamin wewnętrzny, tekst wypowiedzi A. M. na walnym zgromadzeniu, wycinki z prasy

1957 – 1959, 1969, masz., druk, l., k. 29

15. Zarząd Główny Majątków SGGW

Statut organizacyjny, opis majątków, sprawozdanie z działalności
1945, 1947, masz., l., k. 21

16. Jw.

Sadowniczy Zakład Doświadczalny Instytutu Sadownictwa – Sinołęka.
Protokół, koreferat do projektu technicznego renowacji stawów rybnych
Zakładu Dośw. Inst. Sadownictwa; plany zagospodarowania stawów.
1947 – 1955, masz., l., k. 82

17. Jw.

Plany majątków - Kadyna, Łąki Jaktorowskie, Jastrzębie, Żelazna, opis
majątku
1947, 1964, masz., l., k. 40

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

18. Dyplom ukończenia Akademii Rolniczej w Bonn

Genealogia rodziny
1910, masz., l., k. 6

19. Umowy o pracę, zaświadczenia m.in. dotyczące powołania A. M. na prezesa
Związku Organizacji Rybackich, opinia, notatka dotycząca działalności A. M.
w Spółdzielni Pracy „Sprzęt Rybacki”.

1936 – 1959, masz., l., k. 14

20. Majątek Żelazna

Zestawienia miesięczne obrotu kasowego. Rachunki
1918 – 1920, rkp., l., k. 109

21. Jw.

Opis majątku, wypis aktu własności, wykaz inwentarza zarekwirowanego
przez Armię Czerwoną w 1945 r.; wycinki prasowe dotyczące majątku,
ponadto korespondencja dotycząca majątku
1945 – 1983, masz., l., k. 26

22. *Majątek Żelazna i moje spostrzeżenia*

Wspomnienia
1964, masz., l., k. 75

23. Gospodarstwo stawowe w Łyszkowicach

Tytuły własności, protokoły strat wojennych (1915 – 1917), umowy
dzierżawne, kontrakt dzierżawy dotyczący prawa do rybołówstwa na
terenie gospodarstwa, korespondencja urzędowa dotycząca zarządzaniem
gospodarstwa, plan folwarku Rydwan (przed 1914)

1907 – 1928, rkp., masz., l., k. 134

IV. KORESPONDENCJA

24. Korespondencja A. M. z J. Dvirem dotycząca gospodarki rybnej w Izraelu oraz pismo P. Wolnego.
1951 – 1956, 1981, rkp., masz., l., k. 23
25. Korespondencja A. M. z Carlem Augustem von Pentz.
1964 – 1965, rkp., masz., l., k.13

V. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

26. M. Gierałowski, *W sprawie opłacalności gospodarki jeziorowej*
K. Starmach, *Program rozbudowy oświaty rybackiej*
St. Karwowski, *Bractwa rybaków w Poznaniu*
Uwagi o problemie ochrony wód powierzchniowych
Artykuły
1948, 1956, 1963, masz., l., k. 45
27. *Zagadnienie budowy stawków przeciwpożarowych*
Zagospodarowanie małych stawków w gospodarstwach chłopskich
The Origin and development of the sea Fisheries Research institute in Gdynia
Sarnów – jako obiekt doświadczalny WSGW w Łodzi
Satzung des Vereins Amici Poloniae Wilhelmaharen
Artykuły
B.d., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 25

VI. ZAŁĄCZNIKI

A. Druki związane z działalnością twórcy spuścizny

28. *Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Królestwie Polskim*
Pamiętnik
1884, druk, sz., s. 379
Druk, Warszawa 1884
29. *Towarzystwo Kredytowe Ziemskie*
Sprawozdanie Dyrekcji Głównej TKZ. Album ze zdjęciami malowideł z Sali Zebrań Ogólnych TKZ w Warszawie.
1938, b.d., druk., l., opr., s. 58, fot. 25
30. *Polski Związek Wędkarski*
Jerzy Paladino, *Skrócone dzieje organizacji wędkarskich i rybackich w latach 1920 – 49*; Paweł Stok, *Krajowe Towarzystwo Rybackie w Krakowie w latach 1879 – 1959*
1979, druk, sz., s. 307 +303
Druk, poz. 1, Warszawa 1979
poz. 2, Warszawa 1979

31. Jw.

Statut, broszury, sprawozdanie
1955 – 1963, druk, l., k. zob. aneks 2

32. Gospodarka leśna; działalność rybacka i rolna

Broszury, przemówienia, czasopisma, artykuły.
1903 – 1969, druk, l., k. zob. aneks 3

33. Hodowla ryb i gospodarka rybna w Izraelu i Czechosłowacji

Artykuły
1947 - 1965, masz., druk, l., k. zob. aneks 4

B. Druki tematyczne nie związane z działalnością twórcy spuścizny

34. Jerzy Zdziechowski, *Cahiers Pologne – Allemagne; Le probleme clef de la Construction europeenne*

Prace
1962, 1965, druk, j. franc., sz., s. 228 +128
Druk, poz. 1, Paryż 1965
poz. 2, Paryż 1962

35. *Credit Foucier de France*

Statut, Notes et Etudes Documentaires, CFF – dzieje i historia.
1952-1973, druk, sz., k. 111
Druk, Paryż 1952, 73

36. *Wspomnienia o szkole Edwarda Rontalera – 1896 – 1939*

Wydawnictwo Komitetu Organizacyjnego II-go Zjazdu Wychowanków
Szkoły E. Rontalera pod red. Ireneusza Zawadzkiego.
1960, druk, sz., k.
Druk, Warszawa 1960

ANEKS 1

J. 8. *Zasłużeni bliżej mi znani*

1. Zygmunt Jaxa Chamiec	5 - 11
2. Seweryn Czetwertyński	12 - 25
3. Kazimierz Fudakowski	26 - 34
4. Władysław Grabski	35 - 39
5. Konrad Krzyżanowski	40 - 42
6. Eugeniusz Kwiatkowski	43 - 46
7. Antoni Michał Marszewski	47 - 49
8. Antoni Osuchowski	50 - 56
9. Ignacy Paderewski	57 - 62
10. Carl August Pentz	185 - 189
11. Maria Rodziewiczówna	63 - 91
12. Eugeniusz Romer	92 - 95
13. Edward Rontaler	96 - 101
14. Eustachy Sapiecha	102 - 137
15. Franciszek Staff	138 - 146
16. Wojciech Świętosławski	147 - 149
17. Lord. AU. Tedder	190 - 192

18. Hans Thiel	193 - 194
19. Jan Włodek	150 - 154
20. Wojciech Wyganowski	155 - 158
21. August Zaleski	159 - 179
22. Maurycy Zamoyski	177 - 180
23. Jerzy Zdziechowski	181 - 184

ANEKS 2

J. 31. Polski Związek Wędkarski

1. *Sprawozdanie Zarządu Głównego na XIV Krajowy Walny Zjazd Delegatów PZW*, Warszawa 1963, s. 62
2. *Statut PZW*, Warszawa 1956, s. 15
3. *PZW i jego udział w zagospodarowaniu wód*, Warszawa 1956, s. 23
4. Materiały szkoleniowo-instruktażowe dla członków PZW. Warszawa 1956, s. 64

ANEKS 3

J. 32. Gospodarka leśna; działalność rybacka i rolna

1. „Rybak” – Organ Warszawskiego Towarzystwa Rybackiego poświęcony wszelkim gałęziom przemysłu rybnego. Warszawa 1903, s. 32
2. *Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej z dn. 21. XII. 1936 r. ustalające warunki pracy i płacy robotników rolnych*. Warszawa 1937, s. 39
3. *Reforma Rolna. Przejęcie lasów na własność skarbu państwa*. Łódź 1945, s. 48
4. Przemówienie rektora SGGW dr Franciszka Staffa wygłoszone 15.V.1945 r., s. 10
5. Przemówienie rektora SGGW dr Franciszka Staffa wygłoszone 27. I.1946 r. na uroczystości inauguracji roku akademickiego 1945/46, Skierniewice 1946, s. 31
6. „Przegląd Rybacki” Warszawa 1928, kwiecień – maj; nr 1 i 2
7. „Przegląd Rybacki” Warszawa 1949, marzec – kwiecień; nr 3 i 4
8. Ryszard Bartel, *Wyniki znakowania troci wędrującej na tarło* „Rocznik Nauk Rolniczych” 1969

ANEKS 4

J. 33. Hodowla ryb i gospodarka rybna w Izraelu i Czechosłowacji

1. „BAMIDGEN – Monthly bulletin on Fish Culture in Israel” 1951 nr 45/46 i 47/48; 1952 nr 1/2 i 5/6; 1953 nr 7/8
2. Paweł Wolny, *Osobliwości hodowli ryb w Izraelu* „Wszechświat” 1965 s. 7
3. „Vestnik” – czasopismo rybackie, Praga 1947 s. 6
4. Borivoj Dworak, *Ryba – důležitý činitel ve rybníku* Praga 1947, s. 23
5. Franciszek Kucera, *Švédské rybářské činnostvi* Praga 1947, s. 8

